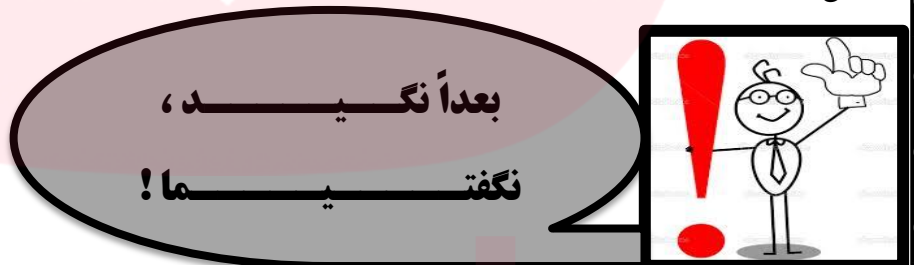

درس نامه ی درس ششم : ای وطن

دانش زبانی *****

منادا

به اسمی که مورد خطاب (ندا) قرار می گیرد ، منادا می گویند . مندا معمولاً با حروف ندا همراه است .
حروف ندا حروفی هستند که برای صدا زدن و خواندن کسی یا چیزی به کار می رود و پرکاربردترین آنها در زبان فارسی عبارتند از : (ای - یا - ا - ایها - ایا)

۱. حروفی که قبل از اسم می آیند (ای - یا - ای) ولی حرفی که بعد از اسم می آید (ا) .

حافظ با

منادا ندا

مانند : ای خدا

ندا منادا

۲. منادا ممکن است بدون نشانه ی ندا بیاید ؛

مانند : دختر ، دقت کن . بچه ها ، خوب توجه کنید . (منادا بدون نشانه ی ندا)

۳. به منادا با نشانه ی ندا یا منادا بدون نشانه ی ندا « شبه جمله » می گویند .

۴. منادا با نشانه ی ندا یا منادا بدون نشانه ی ندا ، در شمارش تعداد جمله ها ، هر کدام یک جمله به حساب می آیند .

۵. اگر منادا همراه با احساس تلفظ شود ، بعد از منادا ، نشانه ی عاطفی (!) می گذاریم .

عزیزم !

مادر جان !

مانند : خدای من !

۶. اگر منادا بدون هیچ گونه احساسی تلفظ شود بعد از منادا، نشانه ی ویرگول (،) می گذاریم.

مانند: دست در دامن مولا زد در که علی، بگذر و از ما مگذر

۷. گاهی حرف ندا وجود دارد ولی منادا حذف شده است.

مانند: ای نام تو بهترین سرآغاز (حرف ندا (ای) و منادا (خداوند) است که در این جا محذوف است.

۸. نمی توان برای ندا و منادا، نهاد و گزاره تعیین کرد.

مانند: الهی! عنایت تو کوه است.

منادا نهاد گزاره

تمرین

در بیت ها و عبارت های زیر، ندا و منادا را پیدا کنید.

▪ نصیحت گوش کن جانا که از جان دوست تر دارند جوانان سعادت مند، پند پیر دانا

▪ الهی، جانب من کن نگاهی مرا بنما به سوی خویش راهی

▪ آه، ای پدر، پنهانم کن؛ پنهان / بالهای من در برابر این توفان / ناتوان است، ناتوان

▪ پاکا، ملکا، مُلک جانها از آن توست و جمله دل ها به فرمان تو.

▪ ای مادر عزیز که جانم فدای تو قربان مهربانی و لطف و صفای تو

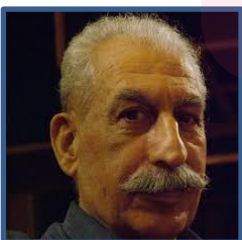
▪ آیا گاهوار عزیزان من تو ای ایزدی مرز ایران من

نکته ی شعر ای وطن

شعر ای وطن، سروده ی « نادر ابراهیمی » شاعر معاصر است. شاعر در این شعر، وطن را مخاطب قرار داده و با او سخن می گوید. چون در این شعر به وطن، صفت و حالت انسانی داده شده، بنابراین شاعر در این شعر از آرایه ی (تشخیص یا شخصیت بخشی) بهره گرفته است.

آثار نادر ابراهیمی عبارتند از: کلاغ و سنجاب، دور از خانه، قصه های ریحانه خانم، قصه های سار و سیب و نوسازی حکایت های خوب قدیم برای کودکان. همچنین بعد از انقلاب زنگی امام خمینی (ره) را با نام « سه دیدار با مردی که از فراسوی باور ما آمد » نوشت.

قلب این شعر (چهار پاره یا ترجیع بند) است. زیرا بین بندهای این چهارپاره (ای وطن) تکرار شده است.

طرح گرافیکی قالب شعری چهارپاره

آیا می دانستید:

در کتاب فارسی سال های گذشته، شعرهای زیادی خوانده اید که در قالب چهارپاره سروده شده بود .
مانند : (خبر داغ : شکوه قاسم نیا) – (اتفاق ساده : قیصر امین پور) از کتاب فارسی چهارم
و شعر (کاجستان : محمد جواد محبت) – (بال در بال پرستوها : بیوک ملکی) از کتاب فارسی پنجم

تمرین

۱- آثار نادر ابراهیمی را نام ببرید

۲- قالب چهارپاره را رسم کنید و موضوع آن را بنویسید .

www.my-dars.ir

نگته املايي

کلمات دو املايي : (اي) حرف ندا

بايد بدانيم نشانه ي نداي (اي) قبل از منادا ، هرگز به منادا نمي چسبد .

بنويسيم _____ م	ننويسيم _____ م
اي خدا _____	اي خدا _____
اي دوست _____	اي دوست _____
اي عشق _____	اي عشق _____

تمرين

پس از خواندن متن، دور کلمه هايي که نشانه هاي (س - ج - ط - ص - ق - ع - ث - ز) دارند ، خط بکشيد .

سلطاني با وزيرش گفت و گو مي کرد که آيا طبيعت بر تربيت مقدم است يا تربيت بر طبيعت رجحان دارد ؟

وزير گفت : تربيت بر طبيعت تقدم دارد . سپس براي اثبات سخن خويش ، سلطان را به صرف شام دعوت کرد .

وقتي سلطان وارد مجلس شد ، مشاهده کرد که در اطراف سفره گربه هايي شمع بر دست ايستاده و مجلس را

روشن کرده اند . طبيعت گربه کجا و شمع داري کجا؟ اين تربيت است که گربه به نگهداري شمع واداشته است .

سلطان پس از شنيدن سخنان وزير ، دستور داد تا موشي را آورند و در آن اتاق رها کردند ؛ به محض اين که

چشم گربه ها به موش افتاد، شمع ها را انداختند و در پي موش دويدند . سلطان گفت : اين هم دليل اين است که

طبيعت بر تربيت مقدم است .

www.my-dars.ir

کارگاه نویسندگی

تشبیه آن است که کسی یا چیزی را به کسی یا چیز دیگری مثل و مانند کنند . از تشبیه برای زیباتر کردن نوشته ی خود می توان استفاده کرد .
هر تشبیه ۴ رکن دارد که عبارتند از :

- ۱) طرف اول تشبیه (مشبه) : به کسی یا چیزی که آن را تشبیه می کنیم ، مشبه می گویند .
 - ۲) طرف دوم تشبیه (مشبه به) : به کسی یا چیزی که مشبه ، به آن مثل و مانند می شود .
 - ۳) وجه شبه : به صفت و ویژگی مشترکی می گویند که بین طرف اول و دوم تشبیه وجود دارد .
 - ۴) ادات تشبیه : به واژه هایی گفته می شود که نشان دهنده ی رابطه ی شباهت باشد .
- مهم ترین ادات تشبیه عبارتند از : همچون - همانند - گویی - گویا - مانند - مثل - چو - همچو - بسان - چون و

توجه!

➤ برای فهم یک تشبیه باید به سراغ مشبه به ، رفت که مهم ترین پایه ی تشبیه است . زیرا وجه شبه از آن استنباط می شود .

همچو جان در هر بدن

مثال : همچو رویش در بهاران

مثل سبزی چمن

مثل بوی عطر گل ها

وطن (مشبه به) و به ترتیب (رویش در بهاران) - (جان در هر بدن) - (بوی عطر گل ها) - (سبزی چمن) مشبه به ، هستند و واژه های (همچو و مثل) ادات تشبیه هستند .

➤ مشبه و مشبه به ، ارکان اصلی تشبیه هستند که هیچ گاه حذف نمی شوند . اما وجه شبه و ادات تشبیه ارکان فرعی هستند و می توانند در جمله نباشند .

➤ اگر تشبیه به صورت مضاف و مضاف الیه باشد (اضافه تشبیهی) فقط مشبه و مشبه به ، می آید و وجه شبه و ادات تشبیه حذف می شود .

مانند : مروارید دندان : (مرواریدی که مانند مروارید است.)

مشبه مشبه به

تـمـریـن

۱- در ابیات زیر تشبیه و ارکان آن را مشخص کنید .

- دل همچو سنگت ای دوست به آب چشم سعدی
- عجب است اگر نگردد که بگردد آسیابی
- درخشان لاله در وی چون چراغی
- ولیک از دود او برجانش داغی
- آب آینه ای است پهناور

۲- کلمه های زیر را به چیزهای مناسب ، تشبیه کنید و در جمله ای به کار ببرید .

- دوست مثل :
- معلم مانند :
- دریا چون :
- وطن همانند :

نکته ی حکایت (انواع مردم)

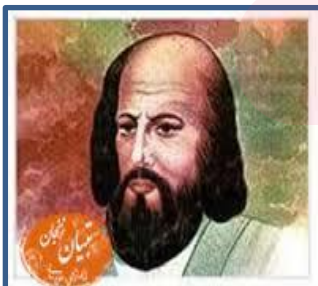
این حکایت از کتاب (کیمیای سعادت) اثر (ابوحامد امام محمد غزالی) دانشمند قرن پنجم هجری قمری بازنویسی شده است .

غزالی در این حکایت مردم را به سه دسته تقسیم کرده است :

- ۱- بعضی از مردم ، چون غذا هستند که وجودشان برای ما لازم است . (تشبیه)
- ۲- بعضی از مردم ، چون دارو هستند که گاهی به آنها نیاز داریم . (تشبیه)
- ۳- بعضی از مردم ، چون بیماری هستند که هرگز به آنها نیازی نداریم . (تشبیه)

ن ک ذ ه : موضوع کتاب کیمیای سعادت درباره ی اصول دین اسلام است که امام محمد غزالی در آخرین

سال های قرن پنجم هجری نوشته است . غزالی از دانشمندان معروف دوره ی سلجوقی است . پدرش مردی بافنده بود و برخی لقب غزالی را به مناسبت پیشه ی او می دادند . به مدت پنج سال در مدرسه ی نظامیه تدریس میکرد . از دیگر آثار او می توان « نصیحت الملوک » و « احیا علوم دین » را نام برد .

ن ت	ق ق	خ خ	خ خ	خود سنجی
				نشانه های شبه جمله با علامت ندا و بدون علامت ندا را یاد گرفتیم .
				در تشخیص تشبیه و ارکان آن مهارت پیدا کردم .
				با مهارت های املایی و نگارشی جدید آشنا شدم .

ن ت	ق ق	خ خ	خ خ	والدین سنجی
				فرزندم در پیدا کردن تشبیه مهارت خوبی دارد .
				شبه جمله را به خوبی تشخیص می دهد .

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir